

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายจรูญ อินทจาร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๕๖/๒๕๕๕

วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของนายวราเทพ รัตนากร รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕) หรือไม่

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๑๗๔ รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔)

(๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๑๘๒ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่ดีเยี่ยมไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

ฯลฯ

ฯลฯ

(๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๔

ฯลฯ

ฯลฯ

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรี ตาม (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) หรือวรรคสอง โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย

ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้น มีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาล จะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ ของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้ กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนอง เดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอ ของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า

พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใด ตามที่กล่าวไว้ในวรรคก่อน ที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้

มาตรา ๕๘ เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่กรณี

แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้นั้นมีได้กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษหรือถูกลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่กรณี

ความเห็น

คดีมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕) หรือไม่

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติหลักเกณฑ์การดำรงตำแหน่งของรัฐมนตรีและผู้ที่จะเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีไว้ในมาตรา ๑๗๔ และมาตรา ๑๘๒ โดยมาตรา ๑๗๔ บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... (๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ...” และมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ ... (๓) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท และ (๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๔ ...” เมื่อพิจารณามาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ที่บัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุกนั้น ให้รวมถึงกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษด้วย เว้นแต่คดีนั้นเป็นคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๔ (๕) ดังกล่าว เป็นเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ส่วนบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๕) เป็นเรื่องซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรี

กรณีมีประเด็นที่ต้องพิจารณาในประเด็นแรกว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่รัฐมนตรีต้องคำพิพากษาให้จำคุกตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) นี้ ต้องเป็นกรณีที่มีคำพิพากษาในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี คำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” นี้ มีความหมายเพียงแค่ว่าศาลมีคำพิพากษาให้จำคุกเท่านั้น เพราะในบทบัญญัติมาตรา ๑๘๒ (๓) มีการขยายความเพิ่มเติมที่เห็นชัดเจนว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอกการลงโทษ ...” ดังนั้น เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้จำคุก ก็มีผลให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง ผู้ถูกร้องได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีตั้งแต่วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๕ และเป็นบุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ ให้จำคุกเป็นเวลา ๒ ปี และปรับ ๒๐,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้ มีกำหนด ๒ ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ จากข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าผู้ถูกร้องต้องพิพากษาให้จำคุกและได้พ้นระยะเวลาการรอกการลงโทษก่อนที่จะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี มิใช่เป็นการต้องคำพิพากษาให้จำคุกในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ดังนั้น ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓)

คงมีประเด็นต้องพิจารณาต่อไปว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕) หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ บัญญัติความสิ้นสุดการเป็นรัฐมนตรีไว้โดยมีเจตนารมณ์ให้บุคคลที่เข้าสู่ตำแหน่งรัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติ ไม่มีลักษณะต้องห้าม และยังคงต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เมื่อพิจารณาคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ตามมาตรา ๑๗๔ (๕) ที่บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... (๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ” พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์กักรองบุคคลที่จะเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ด้วยการกำหนดลักษณะต้องห้ามของการเข้าดำรงตำแหน่งเกี่ยวกับการที่บุคคลนั้นเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกไว้ แต่ไม่ได้ห้ามอย่างเด็ดขาด ยังคงเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีได้ เพียงแต่ต้องพ้นระยะเวลาหลังจากพ้นโทษมาแล้วห้าปี จึงไม่มีลักษณะต้องห้ามอันจะได้รับการแต่งตั้งให้

ดำรงตำแหน่งได้ แม้การสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๕) จะอยู่ในมาตราเดียวกัน แต่ถ้อยคำใน (๕) เป็นการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๔ และเมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของมาตรา ๑๗๔ ได้กำหนดลักษณะต้องห้ามที่ต้องไม่เคยต้องคำพิพากษาจำคุกไว้ใน (๕) คือ ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ซึ่งไม่มีถ้อยคำที่ขยายความตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ที่ว่า แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอกการลงโทษก็ตาม ความเป็นรัฐมนตรีย่อมสิ้นสุดลง หากรัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่จะกำหนดคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีให้เคร่งครัดทำนองเดียวกับความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ก็ชอบที่จะบัญญัติมาตรา ๑๗๔ (๕) ให้มีถ้อยคำเหมือนกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และโดยถ้อยคำของบทบัญญัติมาตรา ๑๗๔ (๕) เองที่บัญญัติว่า “... โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง ...” กรณีเช่นนี้ย่อมมีความหมายอยู่ในตัวว่าจะต้องได้รับโทษตามคำพิพากษาจริงจึงจะพ้นโทษได้ ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรา ๑๗๔ (๕) จึงต้องเป็นกรณีที่ต้องคำพิพากษาและได้มีการบังคับตามคำพิพากษาโดยถูกจำคุกจริง เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องเคยต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในคดีหมายเลขแดงที่ อม. ๑๐/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ ให้จำคุกเป็นเวลา ๒ ปี โดยโทษจำคุกศาลมีคำสั่งให้รอลงโทษไว้มีกำหนด ๒ ปีก่อนจะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี กรณีจึงถือไม่ได้ว่า ผู้ถูกร้องเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๔ (๕) ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายวราเทพ รัตนากร รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้อง ไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕)

นายจรูญ อินทจาร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ